

DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2022-3-1-169-172>

Халимон Сергій Іванович,
доктор юридичних наук, професор
(Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2998-7235>

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ
«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСІБ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ
СПЕЦІАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ З РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ», ПІДГОТОВЛЕНУ ДОКТОРОМ
ЮРИДИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРОМ С. С. ВІТВИЦЬКИМ,
КАНДИДАТОМ ЮРИДИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРОМ
О. О. ВОЛОБУЄВОЮ, ДОКТОРОМ ЮРИДИЧНИХ НАУК,
ДОЦЕНТОМ О. М. КУРАКІНИМ, КАНДИДАТОМ
ЮРИДИЧНИХ НАУК В. В. КОТОВОЮ

Актуальність теми. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, тобто у виявленні, попередженні, припиненні, розкритті або розслідуванні кримінальних правопорушень, а також у судовому розгляді кримінальних проваджень, є комплексом організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на захист життя, житла, здоров'я та майна цих осіб від протиправних посягань, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя, що здійснюються представниками правоохоронних органів.

Автори монографії зазначають, що особливої актуальності набуває питання відносно забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Безумовно, процес забезпечення безпеки таких осіб потребує належного наукового обґрунтування. Забезпечення ефективності боротьби із злочинністю вимагає відповідної активізації наукових досліджень у галузі кримінального права, кримінального процесу, криміналістики, теорії судової експертизи, теорії оперативно-розшукової діяльності та ін. Такою є потреба сучасної практики забезпечення правопорядку в державі.

Актуальність монографії обумовлюється і тим, що обрана тема дослідження відповідає як загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам стосовно боротьби з організованою злочинністю.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у монографії. Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані авторським колективом, переважно є обґрунтованими та переконливими. Авторами використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативні акти України. Уміле застосування широкого спектра сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих висновків і рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість визначити дослідницьке завдання та сформувані наукові положення, висновки й рекомендації, що відзначаються достовірністю та мають наукову новизну.

До найбільш вагомих наукових положень монографії, що характеризуються новизною або її елементами, на думку рецензента, слід віднести такі:

- обґрунтування загальних правил застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації, що ґрунтуються на загальних засадах кримінального провадження та поширюються як на осіб, які виконують спеціальне завдання, так і на інших осіб (потерпілий, підозрюваний, захисник, цивільний позивач, цивільний відповідач, представник юридичної особи та інші особи), що потребують застосування заходів безпеки у зв'язку з їхньою участю в кримінальному провадженні;

- формулювання правил застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації, що зводяться до: вибору заходів забезпечення безпеки пропорційно загрози розсекречення чи погрозам розправою особі, яка на конфіденційній основі введена в злочинне середовище (організована група або злочинна організація) під легендою прикриття з метою одержання необхідної інформації про її структуру, способи та засоби здійснення злочинної діяльності; уживання заходів безпеки лише в процесі кримінального провадження з розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів; здійснення заходів безпеки під час досудового розслідування, у якому проводиться така негласна слідча (розшукова) дія або застосовується такий оперативно-розшуковий захід, як виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації;

- удосконалення положення про мету забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації;

- положення про підстави щодо забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації;

- положення про ефективність забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації. Доведено, що ефективність забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації, слід розуміти як створення протягом мінімального терміну часу та з урахуванням дотримання прав і свобод людини необхідних безпечних умов для належного виконання спеціального завдання, що має на меті документування злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації;

- положення про основні напрями підвищення ефективності забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації.

Оцінка структури та змісту монографії, її завершеності в цілому. Структура монографії є цілком логічною. У першому розділі «Сутність забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності

організованої групи чи злочинної організації» висвітлено генезу теоретичних знань і законодавства про забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. З'ясовано, що до формулювання приписів нормативно-правових актів стосовно забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, генеза теоретичних поглядів і законодавства досліджувалася лише із загальних питань забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Авторами акцентовано увагу на історичному розвитку теоретичних знань та вітчизняного законодавства стосовно забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Рецензенту імпонує думка, що на сьогодні немає нормативно-правових норм, що регулюють інститут забезпечення безпеки особи, яка виконує спеціальне завдання. Тому треба визначити на законодавчому рівні це питання шляхом прийняття відповідних змін у Кримінально-процесуальному кодексі України із зазначенням і правовим регулюванням названого інституту.

Другий розділ «Правила застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації» присвячено формулюванню правил застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації. На основі проведеного дослідження зроблено висновок, що загальні правила забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, ґрунтуються на загальних кримінальних процесуальних засадах та поширюються як на осіб, що виконують спеціальне завдання, так і на інших осіб (потерпілий, підозрюваний, захисник, цивільний позивач, цивільний відповідач, представник юридичної особи та інші), які потребують здійснення заходів безпеки у зв'язку з їхньою участю в кримінальному провадженні.

У третьому розділі «Підстави і порядок забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації» з'ясовано порядок забезпечення безпеки таких осіб, а також його етапи. Констатовано, що забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації, здійснюється поетапно і включає: 1) подання заяви, звернення або одержання будь-яких відомостей про існування потенційної небезпеки для життя, здоров'я, житла або майна особи, яка виконує спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; 2) винесення постанови про застосування заходів безпеки до осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; 3) здійснення заходів безпеки стосовно осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Наведені етапи становлять порядок забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання.

Четвертий розділ монографії «Проблеми підвищення ефективності забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації» присвячено дослідженню загального розуміння, критеріїв та показників ефективності

механізму правового регулювання, ефективності забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації. Зроблено висновок, що засобами підвищення ефективності забезпечення безпеки вказаних осіб є чинники, завдяки реалізації яких можна збільшити дієвість забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

З'ясовано, що до основних напрямів підвищення ефективності забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації, можуть належати такі: поліпшення правил застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації; удосконалення змісту підстав та процесуального порядку забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації; скорочення часових меж застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації; розширення видів заходів безпеки, що вживаються до осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації; покращення фінансування та матеріально-технічного забезпечення заходів безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації.

Практичне значення монографії полягає в тому, що сформульовані наукові положення, висновки та пропозиції можуть бути застосовані в: законотворчій діяльності – для вдосконалення змісту нормативно-правових актів стосовно регламентації забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; практичній діяльності Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України – для збільшення ефективності практики забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; освітньому процесі та науково-дослідній роботі – під час підготовки навчального забезпечення таких дисциплін, як «Кримінальний процес», «Негласні слідчі (розшукові) дії», а також відповідних змістовних частин підручників, навчальних посібників та навчально-методичних рекомендацій.

Отже, аналіз монографії «Забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації», підготовленої авторським колективом Донецького державного університету внутрішніх справ: доктором юридичних наук, професором С. С. Вітвіцьким, кандидаткою юридичних наук, професоркою О. О. Волобуєвою, доктором юридичних наук, доцентом О. М. Куракіним, кандидаткою юридичних наук В. В. Котовою, дає підставу констатувати, що робота є цілісним і завершеним дослідженням, яке є актуальним як для науки кримінального процесуального права, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності, так і для використання у практичній діяльності.

Надіслано до редколегії 25.01.2022